

סוד מחדר המיטות

קיים ערך חשוב מערך החופש, והוא ערך הקיום, ובשם זכות קיומו של העם היהודי בישראל אתה זכאי לשלול את חירותם של כמיליון וחצי ערבים-פלסטינים המצויים תחת שילטונך. כל הטיעונים הללו כבודם במקומו מונח, אך גם אם כולם אמת צרופה, אין הדבר משפר בכהוא-זה את מצב החופש בטריטוריה הנתונה לשילטון ממשלתי.

לפיכך עלי לתבוע ממך את עלבונם של המילונים, השפה והאמת, ולבקש ממך בכל לשון של בקשה לחדול מהשימוש בביטוי השגור בפניך, ואשר משתמע ממנו קשר בין מדינת-ישראל דהיום ובין מושג החופש. קשר זה חדל להתקיים כאן בי"ג השנים האחרונות.

עז-כאן נוסח המכתב.

שיגרת העתק ממכתב זה לאקדמיה ללשון העברית, כדי

בוודאי שמתלב, קוראים יקרים, שעד עצם היום הזה הייתי מאוד דיסקרטי איתכם בקשר לחיי האישיים. ובכן, היום החלטתי לחלוק עימכם סוד כמוס, ממש מקודש-הקוד שים שלי, חדר המיטות, וזה עוד לפני שהחלטתי סופית לרוץ לנשיאות.

הכל התחיל כשהייתי שרוע באלכסון חלקי על מיטתי, והסתכלתי על מה שקורה בטלוויזיה. שם ראיתי את ראש הממשלה שלנו מופיע על-פני המירקע, וטוען, בתגובה לתוצאות הבחירות בארצות-הברית, שישראל היא חלק מהעולם החופשי, או נמנית עליו, או משהו מהסוג הזה. צירוף המילים הזה, מפיו של מר בגין, הפעיל אצלי גירוי עז, שפשוט לא הייתי יכול להתגבר עליו. לקחתי כמה מילונים בשפות שונות, נייר ועט, ואחרי שעינתי במילונים כתבתי אל מר בגין את המכתב הבא — מכתב מחדר המיטות. וזה לשונו:

אל ראש-הממשלה, מר מנחם בגין משרד ראש-הממשלה, גבעתיים (עדיין?), ירושלים

א.ג.

ביום ד', ה-5 בנובמבר 1980, שמעתך אומר לכתב הטלוויזיה היהודית דברים, שמהם משתמע כי מדינת-ישראל נמנית על מה שהנך מכנה "העולם החופשי". כוונתך, כנראה, כי היא מדינה בין מדינות שבהן שורר חופש, להבדיל מקבוצת מדינות אחרות, שבהן אין החופש שורר, והן מהוות את "העולם הלא-חופשי".

עלי להודיעך, כבוד-ראש-הממשלה, כי דברך אלה גורמים לי בעיה חמורה — למוי עלי להאמין? לכבודך, או לקבוצה שלימה של מילונים בשפות שונות, שבהן נועצתי למילים "חופש" או "חירות" בעברית, FREEDOM או LIBERTY באנגלית, LIBERTE בצרפתית, או FREIHEIT בגרמנית, יש הגדרות דומות בכל השפות הללו. היות האדם חופשי, או ב-חורין, כבוד ראש-הממשלה, פירושו היכולת לבחור מטרות שברצונך להגשים, היכולת או האפשרות להגשים אותה מטרות. פירושו גם היות האדם לא-כבול באיסורים ובמגבלות שקבעו אחרים, בניגוד לרצונו ושלא בהסכמתו, ומסוגל להגשים ולממש את זכויותיו הטבעיות או את הזכויות המוקנות לו מכוח אמונה חברתית שהוא שותף לה.

מדינה חופשית או ב-חורין, לפיכך, היא אותה מדינה שהמצויים בתחום שילטונה נהנים מחופש. והנה, אדוני, הרשה נא לי להזכיר לך, כי בתחום שילטונה של מדינת-ישראל מצויים זה י"ג שנים מיליון ויותר אנשים (ובניהם גם זקנים, נשים וטף), שאף לא אחת מהגדרות החופש עשויה לתאר, ולו בקירוב-מה, את מצבם. האנשים הללו אינם נהנים מחירות הביטוי. אין הם נהנים מחופש ההתאגדות המקצועית או הפוליטית. אין הם יכולים להגשים את מטרותיהם, והם כבולים באיסורים ומגבלות שקבעו אחרים. נראה, אדוני, שדווקא כל ההגדרות של "אי-חופש" או "שליטת חירות" מתאימות יפה לתיאור מצבו של אותו עם, שאתה מנסה אף לשלול ממנו את החירות לקרוא לעצמו בשמו שלו.

כיוון שזה המצב, אדוני, אין שום אפשרות להשתמש בהגדרה "מדינה חופשית" באשר למדינת-ישראל, אלא-אם-כן מבקשים לשרוף את כל המילונים בעולם, או לחבר מילונים חדשים תחתם. ואם מדינת-ישראל אינה מדינה חופשית, הרי ברור שגם אינה יכולה להימנות על העולם החופשי, ממש כשם שהחיל אינו עשוי בשום פנים ואופן להימנות על מישפחת המלפפונים.

אמנם יכול אתה, מר בגין, לטעון כי מצב זה נכפה עלינו, כי הוא בלתי נמנע או זמני, וכן יכול אתה לטעון כי לדעתך

חשבון
נובר
ושב
סלחה
פרנקל

פתרון החידה מהשבוע שעבר

בשבוע שעבר הפנית חידה מסויימת אל קהל הקוראים, והבטחתי להביא את פיתונה השבוע. אמנם יש לי כלל-ברזל, שעל-פיו אני מקיים רק בין 30 ל-40 אחוז מההבטחות שלי, ולכן אני מק-פיד מאוד שלא לקיים 60-70 אחוז מ-ההבטחות, אבל דווקא ההבטחה הזאת נראתה לי חשובה וראויה לקיום.

כל הוויכוחים או השיחות בין אנשים שדעותיהם חלוקות, אם הם נמשכים די זמן, צריכים להגיע בסופו-של-דבר להכרעה מסויימת. או שצד אחד צודק, או שהצד השני צודק. האמת, בניגוד לאמ-רה העממית המקובלת, יש לה מינהג מוזר, שלא להימצא אף פעם באמצע. מה שקורה בשלב הזה הוא, שחלק מאלה ש-מפסידים בוויכוח מרימים ידיים בהכניעה, אבל לרוב האחרים עוד יש טענות. אחת הטענות המקובלות היא זו: אמנם אתה ניצחת בוויכוח, אבל אני בכל זאת צודק, ויכוח זה רק מילים, ועם מילים אפשר לעשות כל דבר.

לי קורה הדבר לפעמים עם פנאטים מכל מיני סוגים. אם קורה שהפנאט הוא גם אינטליגנט, הוא מביא לי הוכחה לתיזה הזאת שלו, שעם מילים אפשר לשחק כמו שרוצים, ולכן זה לא מוכיח שום דבר. וכאן אנו מגיעים לפיתרון החידה מהשבוע שעבר. שם הופיעו, ב-הסבה ישראלית לכיוון של המחזאי מוני די, הפרדוקס הקלאסי הידוע של "סוקר-טס והיוונים". ככה זה הולך במקור:

סוקרטס טוען שכל היוונים שקרנים. סוקרטס הוא יווני, ולכן גם הוא שקרן.

לכן משקר סוקרטס כשהוא אומר שכל היוונים שקרנים.

אם כל היוונים אינם שקרנים, גם סוקרטס אינו שקרן.

לכן צודק סוקרטס בטענתו שכל ה-יוונים שקרנים.

וכן הלאה, במחזור אינסופי. הפרדוקס הזה נראה עגול, שלם ומוש-לם, כאילו שאי-אפשר לצאת ממנו. אבל האמת היא שהוא מלא חורים. שני ה-מישפטים הראשונים הם בסדר גמור,

סוד כמון מחדר-המיטות שלי

להוכיח להם שלא רק הם שומרים על כבוד השפה. בכוונה לא נכנסתי לכל מיני עניינים פוליטיים עדינים, כמו תלותה של ישראל בארצות-הברית, מקומה של דרום-אפריקה בעולם החופשי והקומוניזם הבינלאומי. אני פשוט לא רוצה לתת לראש-הממשלה אפשרות להתחמק.

מיזרח מערב צפון דרום

רגו, אומרים החוגים האלה, זה מה ש-יציל את ההתנחלויות וכו'.

וזה דווקא אני לא מבין. אם רוצה רגו למנוע את החידרה של הקומוניזם ואם הוא רוצה למנוע את חזרתו של הקומוניזם הזה בכל המרץ למצריים ו-לסוריה, אז מה הוא צריך לעשות? ל-חזק את ישראל, מה שהם קוראים? ל-תמוך בכל השטויות של בגין וחבריו? הרי זה בדיוק מה שיגביר את ההשפעה הנוראה של הקומוניזם הבינלאומי בכל המזרח-התיכון.

מי שמבין מזה שאני מקווה שרגו דו-קא יפעיל לחצים חזקים מאוד על ישר-אל, פשוט טועה. אני כבר תיכף בהתחלה אמרתי שאני ממנו לא מקווה לשום דבר.

לנו היה פוליטיקאי טוב, שנעשה פית-אום ראש-ממשלה גרוע ושחקן מצויין. לאמריקאים היה שחקן גרוע, שהפך ל-היות פוליטיקאי טוב, ועכשיו נראה איזה מין נשיא הוא יהיה.

האמת היא, שלי אין הרבה תיקוות ממר רגו. בן-אדם שעבד פעם בתור מל-שין מקצועי על החברים שלו, איזה דבר טוב כבר יכול לצאת ממנו? אבל בניגוד ל-לי, אני שומע שיש כל מיני אצלנו, ש-דווקא חושבים שרגו יהיה טוב בשבילם. גאולה כהן, למשל, כמעט שפכה ניטים מרוב ששון, וגם ח"כ יהודה בן-מאיר מ-המפד"ל, שפעם הוא יונה, פעם נץ, ו-תמיד דמוסטנטס, הסביר לנו שרגו, בני-גוד לקרט, רואה את העולם מזרח-נגד-מערב ולא צפון-נגד-דרום. זה שהקומוניזם הבינלאומי הוא גם האויב הראשי של

אבל החל מהשורה השלישית כל העסק מתמוטט כמו מיגדל קלפים. שימורלב לשורה הזאת: נניח שסוקרטס באמת שקרן, האם זה אומר שכל מילה שהוא אומר היא שקר? בכלל לא. גם שקרנים אומרים אמת, לפעמים, ויכול להיות ש-דווקא במקרה של היוונים אמר אמת. בשורה הרביעית יש בלוף גדול יותר, ש-מבוסס על שימוש מטעה במילה "כל". הקביעה שכל היוונים אינם שקרנים, הרי אינה אומרת שלא יתכן שחלק מ-היוונים הם דווקא כן שקרנים, וסוקרטס ביניהם. בשורה החמישית, גם אם מקב-לים את כל מה שנאמר לפני, מופיעה קביעה מטעה אחרת. שהרי, גם אם סוקרטס אינו שקרן, אין פירוש הדבר שבאופן אוטומטי הוא צודק בכל מילה שהוא אומר, ויתכן מאוד שדווקא קב-יה, המופיעה במישפט החמישי, הוא טועה.

זהו פיתרון החידה מהשבוע שעבר, על מונדי והמשוגעים. אני לא צריך לספר לכם, כמובן, שבסוף הוויכוח, כשמפרי-כים את ההוכחה המדומה הזאת, עוד יש הרבה חכמים בלילה שמספרים על זה לא אומר שאני צודק, כי זה בסך הכל מילים, והעיקר זה האמונה שבלב. כל מה שנשאר לי לעשות במקרה כזה הוא לומר שגם האמונה שבלב, זה בסך הכל שתי מילים.